

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Конкурс за докторант по Библистика (Стар Завет)

1. Въведение в Священото Писание на Стария Завет

Общо:

- 1.1. Название и специфика на библейската дисциплина.
- 1.2. Боговдъхновеност на старозаветните книги.
- 1.3. История на старозаветния канон. Възгледи за крайното оформяне на старозаветния канон.
- 1.4. Неканонични книги и старозаветни апокрифи.
- 1.5. Библейски преводи.
- 1.6. Септуагинта – история и значение на превода. Рецензии и текстово-критични издания.
- 1.7. Св. Кирило-Методиев превод на Библията и историческото му развитие. Славянска Библия – рецензии и печатни издания.
- 1.8. Новобългарски преводи на Библията. Български синодален превод.

Частно:

- 1.1 Църковно-традиционен възглед за Мойсеевото авторство на Петокнижието – тези и аргументи. Еволюционен възглед.
- 1.2. Книгата на св. пророк Исая – исагогически анализ.
- 1.3. Книгата на св. Пророк Даниил – исагогически анализ
- 1.4. Книгата на св. пророк Наум – исагогически анализ.
- 1.5. Книгата на св. Пророк Йона – исагогически анализ.

2. Тълкувание на Священото Писание на Стария Завет

- 2.1. Херменевтика и екзегетика.
- 2.2. Ноематика. Видове смисъл. Стилни фигури: антропоморфизъм, хипербола, акомодация и актуализация, символ и символично действие, алегория.
- 2.3. Понятието “жанр”. Прозаични жанрове: слово, сказания, гатанки, сън и видение, апокалиптичен жанр. Притчи.
- 2.4. Евристика (разграничаване на интерпретация и експликация).

2.5. Методология: текстова критика, литературна критика (в тесен смисъл), езиков анализ (на различни нива), устно предание, временни записи и окончателно писмено оформяне.

2.6. Профористика: превод, парафраз, схолион, глоса, катена, омилия, постила, коментар.

2.7. История на Тълкуванието: юдейско тълкувание (равинско -халаха и хагада), Кумран.

2.8. Тълкувателни школи – Александрийска, Антиохийска. Светоотеческо тълкуване.

2.9. Общ поглед към средновековното тълкувание. Старобългарски екзегетически трудове. Тълкуванието през Второто българско царство.

2.10. Основни насоки в развитието на екзегетиката в Западна Европа (политико-философски влияния в нея); апологетически направления при римокатолическо-реформаторските спорове; пантеизъм; деизъм; рационализъм; хегелианство и материализъм; панвавилонизъм; антисемитизъм; панугаритизъм.

3. Библейско богословие

3.1. Творческата идея в Стария Завет.

3.2. Дух Свети в старозаветното откровение.

3.3. Монотеизъм и политеизъм в Стария Завет.

3.4. Имена на Бога в Стария Завет.

3.5. Христоцентричност на старозаветното откровение.

3.6. Новозаветни предобрази и идеи в Стария Завет.

Тълкувание по българския синодален превод с изясняване на основни понятия и реалии по избор - от Масоретския текст или Септуагинта:
Бит. 1:1-2:4а; 2:7; 2:8-20а; 2:20-25 Бит.; Изх. 20:1-17; Пс. 58/57; Йезекиил 37 гл. Страдащият раб Господен (Ис. 52:13 – 53:12).

Препоръчителна литература

Обобщено: Библиографията по посочените старозаветни дисциплини в Справочник за 2002 г. Софийски университет “Св. Климент Охридски” Богословски факултет.

- 90 години Библиистика в България. Библиографски справочник, София, 2014.

Основни курсове, сборници и монографии:

- Вечното в двата библейски Завета. Съст. проф. прот. Николай Шиваров и проф. Славчо Вълчанов, В. Търново, 1994.
- Шиваров, Н. протопрезв. Херменевтика на Стария Завет. Нов български университет. София, 2005.
- Марковски, Ив. Въведение в Священото Писание на Ветхия Завет, част 1, С. 1932.
- Марковски, Ив. Частно въведение в Священото Писание на Ветхия Завет, ч. 2, С. 1957.
- Попмаринов, Д. Кратко Въведение в Священото Писание на Стария Завет, ч. 1, В. Търново.
- Попмаринов, Д. Библейско богословие. С., 2018;
- Шиваров, Н. протопрезв. Библейска археология, С. 1992.
- Из историята на старозаветния библейски канон. Съст. Ивайло Найденов София 2011.
-

Друга литература:

Шиваров, проф. протопрезвитер д-р Николай

- Йоан Екзарх като тълкувател на Священото писание (Въз основа на неговия “Шестоднев”). – Годишник на Духовната академия (ГДА), 15, 1965-1966, с. 239-274.
- Литературните жанрове в Стария Завет. С оглед на екзегетическото изследване. - ГДА 23, С. 1973-1974 г., с. 41-169.

- Древни източни коментари на Псалтира и старобългарските им преводи. - ГДА 28, 1978-1979, с. 5-79.
- Исихиевата редакция. Съвременни изследвания и задачи с оглед старобългарския превод на Ст. Завет. II Конгрес по българистика. Доклади. Стара българска литература. С., 1987 г., с. 36-49.
- Псалтирът. Исагогически бележки и екзегетически примери – Духовна култура (ДК) 56, 1976, кн. 1, с. 8-15, кн. 2, с. 1-10.
- Старозаветната есхатология – поява, развитие и значение. – ГБФ (Годишник на Богословския факултет) р СУ, т. 3, 1996, с. 65-159.
- Общественото развитие и идеята за Месия в междузаветната епоха. Характеристика, проблеми и задачи. – Медиевистика и културна антропология. Сборник в чест на проф. Донка Петканова. Под редакцията на А. Милтенова и др. София 1998, с. 83-110.
- Екзегетическият метод в св. Василиевия “Шестоднев” и актуализирането му днес. – Духовна култура 1991, кн. 3 и 4.

Вълчанов, проф. д-р Славчо

- Тълкувание на книгата на пророк Даниил, С. 1975.
- Тълкувание на Дванадесетте пророци. С. 1977.
- Един древен хагадически мидраш върху книга Битие от Кумран (1 QG Aраг) за живота на библейските патриарси. Съпружеската двойка Авраам и Сара (кол. 19 и 20), ГДА, т. 21, 1971-72.
- Кумранските текстове с апокрифното съдържание и славянските старозаветни апокрифи. ГДА, т. 23, 1973-1974.
- Кумранският текст и коментар към книгата на прор. Наум от IV пещера 4QpNah. Превод и исагогически анализ. ГДА, т. 27, 1977-1978.
- Към въпроса за българския превод на Новия Завет от йеромонах Неофит Рилски (исагогически анализ), ДК, кн. 5, 1981.
- Книгата на пророк Наум. Текстовокритично изследване – ГДА, т. XXIX (LV), 1979-1980.
- Книгата на св. прор. Наум. Исагогическо изследване.- ГСУ – БФ, Нова серия, 2008.

Марковски, проф. д-р Иван

- Мирогледът на ветхозаветния човек (според Библията). – ГБФ, т. VII.
- Богатство и величие на Ветхия завет. – ДК, 1955, 1957.

Пиперов, проф. д-р Боян

- Тълкувание на книга Битие. С. 1973.
- Праисторията на човечеството. С. 1942.
- Тълкуване на книгата на пророк Исая. С. 1982.

Трайчев, проф. д-р Емил

- Духовното измерение на библейската херменевтика. - Във: сп. ДК., LXXXIII, N 6, 2003, с. 1-10.
- Тълкуването на старозаветните текстове в Новия Завет. Supplementum БМ, София, 2012.
- Антиохийското тълкувателно предание – търсене на Богочовека Христос. БМ, 2009, кн. 2-4.
- История на новозаветната епоха. София, 2012.
- Юдаизмът между двата библейски Завета (история, книжнина, значение). В: Юбилеен сборник Шумен, 2013.
- Към въпроса за типологическото тълкуване на Свещ. Писание. В: Религия, образование и общество за един мирен свят. Кърджали, 2003.

Попмаринов, доц. д-р Димитър

- Синът човешки, С. 1999.
- Между вярата и разума, С. 2016.

Найденев, доц. д-р Ивайло

- Библейският Йона. ББЗ, София, 2008.
- Figura ethimologica като изразно средство при библейските писатели и по-конкретно в книгата на пророк Йона. –БМ, 3-4/1999, с. 93-100;

- Старозаветното блаженство (опит за библейско-филологически анализ на формулата аѓе). Във: Богословски размисли – сборник материали. Издателство на съюза на учените в България. София, 2005, с. 23-29;
- Библията и св. Василий Велики срещу лихварството. София, БМ 3-4, 2005, с. 123-134;

Кънчева, гл. ас. д-р Стефка

- За кого говори пророкът? (екзегеза на Ис. 52:13–53:12). Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий”, В.Търново, 2012.

Маринова, доц. д-р Анна

- Сърцето в Стария Завет. ББ9, София, 2012.
- Пророк Захария за боговъплъщението, личността и служението на Иисус Христос. – ДК, кн. 1/2005.

Дамянова, гл. ас. д-р Екатерина

- Падането на Ниневия и Вавилон - история или настояще. В: Сборник с доклади от научна конференция с международно участие (СУБ Стара Загора 2-3 юни 2005), Ст. Загора, 2007, Т. V, с. 239-243.
- Св. Кирило-Методиевият превод на Стария Завет в Средновековна България. В: Два стълба на храма, София, 2016.

София, 2019 г.

ИЗГОТВИЛ:

Доц. д-р Ивайло Найденов